

Araştırma Makalesi / Research Article

FAİZSİZ FİNANS MUHASEBE STANDARTLARI VE TMS/TFRS KARŞISINDAKİ DURUMU

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet UTKU

Pamukkale Üniversitesi, İİBF, Denizli (mutku@pau.edu.tr)

Dr. Öğr. Üyesi Yusuf KAYA

Pamukkale Üniversitesi, Buldan MYO, Denizli (ykaya@pau.edu.tr)

ÖZET

Dini hassasiyetleri gereği, faizi reddeden İslami kesimin elindeki fonların ekonomiyeye kazandırılabilmesi için uluslararası ölçekte faizsiz finans sistemi oluşturulmuştur. İslami kuralları esas alan ve yatırımcılara alternatif finansman türleri sağlayan faizsiz finans sistemi, son yıllarda dünyada ve Türkiye’de finans sektörünün önemli bir parçası haline gelmiştir. Bu artan önem neticesinde Türkiye’de 21.05.2019 tarihinde, Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından, birçok İslam ülkesinde uzun yıllardır faizsiz finans sektörünü düzenleyen standartlar esas alınarak, Faizsiz Finans Muhasebe Standartları (FFMS) yayınlanmıştır. Standartlar 1 adet kavramsal çerçeve ile 22 adet muhasebe standardından oluşmaktadır. Bu çalışmada, faizsiz finans kuruluşlarının uygulamalarına rehberlik etmek ve bu yeni standartlara uyumu kolaylaştırmak amacıyla, FFMS’nin hâlihazırda bu kuruluşlar tarafından uygulanan Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları (TMS/TFRS) karşısındaki durumu analiz edilmiştir. TMS/TFRS içerisinde karşılığı olan hususlarda FFMS’nin getirdiği değişiklikler ortaya konulmuş, standart setleri arasındaki benzerlikler ve farklılıklar açıklanmıştır. Faiz, paranın zaman değeri gibi hususlar nedeniyle, iki standart seti arasında, muhasebe uygulamalarını ve finansal tablo sonuçlarını etkileyecek düzeyde belirgin farklılıklar saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Faizsiz Finans, Faizsiz Finans Muhasebe Standartları, TMS, TFRS.

ISLAMIC FINANCE ACCOUNTING STANDARDS AND ITS SITUATION AGAINST TAS/TFRS

ABSTRACT

An international islamic finance system has been established in order to bring the funds owned by Muslims, who refuse interest due to their religious sensibilities, to the economy. Islamic banking system that is Islamic finance rules based and allows the investors alternative forms of finance, has become an important part of the finance sector in the World and so in Turkey in recent years. As a result of this increasing importance, based on Islamic Finance Standards that are applied in many Islamic countries, Islamic Finance Accounting Standards (IFAS) are published by Public Oversight Accounting and Auditing Standards Authority (POA) on 21.05.2019 in Turkey. The standards consist of 1 conceptual framework and 22 accounting standards. In this study, it is analyzed that the situation of IFAS against the current Turkey Financial Reporting Standards (TAS/TFRS), as guidance for practices into the Islamic finance institutions and facilitate compliance with these new standards. The amendments brought by IFAS have been put forward in the matters that are equivalent in TAS / TFRS and the similarities and differences between the standard sets are explained. Due to matters such as interest and the time value of money, significant differences are determined between the two sets of standards, affecting accounting practices and financial statement results.

Keywords: Islamic Finance, Islamic Finance Accounting Standards, TAS, TFRS.

1. Giriş

Kapitalist sistemde, sürekli büyümek ve gelişmek zorunda olan finansal piyasalar, gelişimi devam ettirebilmek ve atıl fonların finansal piyasalara kazandırılması için yeni finansal araçlar çıkarmaktadırlar. 1970’li yıllarda başlayan petrol fiyatlarındaki hızlı yükseliş Arap sermayesini arttırmış, ancak dini hassasiyetleri gereği, faizi reddeden İslami kesimin elindeki fonlar, ekonomiye kazandırılmamıştır. İslami fonların ekonomiye kazandırılabilmesi için ilk olarak İslami Finansal Kuruluşlar kurulmuş ve arkasından bu kuruluşlar faizsiz finansal araçlar çıkararak, bu fonları ekonomiye kazandırmışlardır. Geçmiş çok kısa olsa da günümüzde fonların ulaştığı büyüklük azımsanamayacak dereceye gelmiştir. Dünyada Müslüman nüfusunun gittikçe artmasıyla birlikte faizsiz finans gelecekte daha da önemli hale gelecektir.

Müslüman nüfusun yoğun olduğu ülkelerde ortaya çıkan fon fazlası, faizsiz finans sistemini, küresel finans sektörünün önemli faaliyet alanlarından birisi haline getirmiştir. Hatta sadece bu ülkelerde değil, başta Londra olmak üzere dünyadaki önemli finans merkezlerinde de faizsiz finans sistemine özgü yatırım enstrümanlarına yönelik işlem hacmi önemli seviyelere ulaşmıştır. Dini hassasiyetleri göz önüne alarak finans piyasalarında işlemler gerçekleştiren faizsiz finans kuruluşları, doğrudan ticaretin finansmanını ilke edinmektedir. Dünyadaki gelişime paralel olarak Türkiye’de de faizsiz finans sektörü giderek büyümektedir. İstanbul’un uluslararası bir finans merkezine dönüştürülmesi projesi kapsamında, geleneksel bankacılık sektörüyle beraber, ülkede büyüme potansiyeli çok daha yüksek olan faizsiz finans sektörünün gelişimine yönelik önemli adımlar atılmaktadır.

Yatırımcıların bu yeni faizsiz yatırım araçlarına olan ilgisi daha fazla bilgi ihtiyacı doğurmuştur. Faizsiz finans kuruluşlarının işlemlerinde, şer-i hükümlere dayalı birtakım standartların oluşturulmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu amaçla 1991 yılında İslami Finans Kuruluşları Muhasebe ve Denetim Kurumu (AAOIFI) şer-i, muhasebe, denetim, etik ve yönetim alanlarında faizsiz finans sektörünün işleyişini düzenleyen birtakım standartlar yayınlamıştır. Türkiye’de de sektörün hızla büyümesi neticesinde Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) 21/05/2019 tarihinde AAOIFI standartlarını esas olarak Faizsiz Finans Muhasebe Standartlarını yayınlamıştır.

Türkiye’de faizsiz finans kuruluşları BDDK mevzuatına tabi olduklarından TMS/TFRS’ye göre finansal raporlama yapmaktadırlar. Yeni yayınlanan Faizsiz Finans Muhasebe Standartları (FFMS)’nin uygulanması ise henüz zorunlu olmayıp kurumların tercihine bırakılmıştır. Bu çalışmada amaçlanan FFMS ile TMS/TFRS arasındaki benzer durumlara ilişkin standartları karşılaştırmak, özellikle aradaki farklılıkları ortaya koyarak, uygulayıcılara yol gösterip bu yeni standartlara uyumu kolaylaştırmaktır. Çalışmanın literatüre en büyük katkısı FFMS ile TMS/TFRS arasında ortak standartları içeren geniş kapsamlı bir karşılaştırma sunmasıdır. Ayrıca literatürde bundan sonra standart bazında yapılacak çalışmalara öncülük edip temel oluşturacağı düşünülmektedir.

Çalışma kapsamında öncelikle, faizsiz finans kavramı üzerinde durulmuş, dünyadaki ve Türkiye’deki gelişimi incelenmiştir. Ardından AAOIFI ve yayınladığı standartlar ortaya konup, literatürdeki çalışmalar incelenmiştir. Uygulama bölümünde ise, FFMS ile FFMS’nin TMS/TFRS’de birebir karşılığı olan standartlar ve kavramsal çerçeveler karşılaştırılmış ve aralarındaki benzerlik ve farklılıklar ortaya konmuştur. İslami finansa özgü Mudarebe,

Müşareke, Zekat gibi sözleşmeler ve yatırım araçlarına ilişkin standartlar çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır. Kavram birliği açısından çalışmanın bundan sonraki kısımlarında faizsiz finans kuruluşları yerine katılım bankaları ya da katılım bankacılığı kavramı kullanılmıştır. Çalışmada araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

2. Faizsiz Finans Muhasebe Standartları

2.1. Faizsiz Finans Kavramı ve Dünyadaki Gelişimi

Faizsiz finans kavramı, her türlü finansal faaliyetin ve finansal işlemlerin İslami kurallara uygun olarak yürütüldüğü bir sistem olarak tanımlanabilir. Faizsiz finans işlemlerinin çoğu esas olarak ticarete dayanır ve ticari hayata yenilik getiren birtakım sözleşmelerden oluşur. Bu işlemler, geleneksel finansal işlemlere benzemekle birlikte fıkî kuralları esas alır ve İslami kesim için alternatif finansman türleri sağlar. Faizsiz finans sistem kaynağını İslam hukukundan alır ve temelinde faizin yasak olması vardır.

Günümüzde bankalar, ülke ekonomilerinin ve ticari hayatın önemli kurumlarıdır. Sundukları finansal hizmetler ile bireysel ve kurumsal müşterilerinin, ihtiyaçlarını gidermektedir. Bankalar, para transferlerinde aracılık, çek – senet gibi ödeme araçlarının tahsilatı, kambiyo işlemleri, kiralık kasa hizmetleri gibi birçok finansal hizmet sunsa da esas faaliyet alanı müşterilerinden mevduat toplayıp, faiz karşılığında fon ihtiyacı olanlara kredi vermektir. Bu anlamda bakıldığında faizin İslam dininde haram olmasından ötürü, İslam ve bankacılık kelimeleri uzun bir süre bir araya gelmemiştir.

1970’li yıllarda artan petrol gelirleri ve Arap dünyasında başlayan zenginlik, faiz nedeniyle geleneksel bankacılık sisteminin İslam dinine uygun olmayışı, sistemi yeni bir arayışa itmiştir. İlk olarak Mısır’da Prof. Dr. Abdülaziz en-Neccar tarafından denenilen faizsiz bankacılık modeli, 1973 yılında Cidde’de İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT)’nin kuruluşundan sonra 1975’de faaliyete geçen İslam Kalkınma Bankası (İKB) ile hayata geçmiştir. Yine 1975’te ilk İslam ticaret bankası olan Dubai İslam Bankası faaliyete geçmiştir (Polat, 2009:83). Petrol gelirleriyle artan İslami sermaye, faizsiz bankacılık sisteminin yerleşmesiyle hızla değerlendirilmiş ve büyümüştür.

Müşterilerinden mevduat yerine katılım fonu toplamaları nedeniyle Katılım Bankacılığı adı literatüre yerleşmiştir. Katılım bankacılığında, İslam Şariat hükümleri esas alınmış ve bu bağlamda geleneksel bankacılık sisteminin temeli olan faiz yerine kar-zarar ortaklığı esas alınmıştır. Bankacılık sisteminde faiz nedeniyle yer almayan İslami kesimin atıl fonları, katılım bankacılığı sayesinde ekonomik sisteme kazandırılmıştır.

2018 yılında yayınlanan İslami Finans Gelişim Raporuna göre, dünyada 1389 İslami Finans Kuruluşu, toplam 2,4 trilyon dolarlık büyüklüğe ulaşmış durumdadır. 2023’te İslami Finans Kuruluşlarının toplam büyüklüğünün 3,8 trilyon dolara ulaşacağı öngörülmektedir (Thomson Reuters, 2018:6). İslami Finans Piyasasının yıllar içerisindeki gelişimi Tablo 1’de gösterilmiştir;

Tablo 1: Global İslami Finansal Varlıkların Büyüklüğü

Yıllar	Toplam Hacim (Milyar \$)
2012	1,746
2013	2,050
2014	1,965
2015	2,190
2016	2,290
2017	2,438
2023	3,809*

Kaynak: Thomson Reuters. (2018). *Islamic finance development report*. Erişim Tarihi: 02.10.2019, <https://ceif.iba.edu.pk/pdf/Reuters-Islamic-finance-development-report2018.pdf>, ss:6.

* (Tahmini)

Tablo 1’de de görüldüğü üzere İslami Finans hızla büyümektedir. 2017 yılı itibariyle dünyadaki toplam İslami Finansal varlıkların dağılımı da Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: İslami Finans Varlıkları

Sektör/ Varlık	Toplam Hacim (Milyar \$)	% Payı	Kuruluş / Enstrüman Sayısı	Ülke Sayısı
Katılım Bankacılığı	1.721	%70,6	505	69
Sukuk (Kira Sertifikaları)	426	%17,5	2590	25
Diğer İslami Kurumlar	135	%5,5	560	49
İslami Fonlar	110	%4,5	1410	28
Tekafül (Sigorta)	46	%1,9	324	47
Toplam	2.438	%100		

Kaynak: Thomson Reuters. (2018). *Islamic finance development report*. Erişim Tarihi: 02.10.2019, <https://ceif.iba.edu.pk/pdf/Reuters-Islamic-finance-development-report2018.pdf>, ss:6.

2018 tarihli İslami Finans Gelişim Raporu doğrultusunda İslami finans piyasalarının kantitatif gelişimi incelendiğinde Malezya en fazla gelişim gösteren ülke durumundadır. Malezya’yı sırasıyla, İran Suudi Arabistan, Kuveyt ve Bahreyn takip etmektedir. İslami bankacılıktaki gelişim değerlendirildiğinde, Sudan, Bahreyn ve İran ilk üç sırada yer almaktadır. İslami fonlar açısından bakıldığında ise ilk üç ülke Malezya, İran ve Suudi Arabistan’dır.

2.2. Türkiye’de Faizsiz Finans Sektörü

Türkiye’de faizsiz finans çerçevesinde ilk uygulamalar, 16.12.1983 tarih ve 83/7506 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla kurulmalarına izin verilen Özel Finans Kurumları (ÖFK)’nin kurulmasıyla başlamıştır. Bu kapsamda ilk olarak 1985 yılında Albaraka Türk Finans Kurumu A.Ş. ve Faisal Finans Kurumu A.Ş. kurulmuştur. 1999 yılında 4389 sayılı Bankalar Kanunu’nda yapılan değişiklikle ÖFK’lar Bankalar Kanunu’nun kapsamına alınmıştır. 2005 yılında Bankalar Kanunu’nun yerini 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’na bırakmasıyla ÖFK ismi

“Katılım Bankaları” olarak değiştirilmiştir. Dolayısıyla 2001 yılında kurulan “Özel Finans Kurumları Birliği”, “Türkiye Katılım Bankaları Birliği” adını almıştır.

Türkiye’de ilk olarak özel kesim eliyle yürütülen katılım bankacılığı, özellikle son yıllarda faizsiz finans piyasalarının göstermiş olduğu gelişmelerden dolayı devlet desteğini de almıştır ve bu çerçevede kamu sermayeli Ziraat Katılım, Vakıf Katılım ve Emlak Katılım bankaları kurulmuştur. 2019 yılı 3. Çeyreği itibariyle Albaraka Türk, Emlak Katılım, Kuveyt Türk, Türkiye Finans, Vakıf Katılım ve Ziraat Katılım olmak üzere 6 katılım bankası Türkiye genelinde 1151 şubeye faaliyet göstermektedir (TKBB, 2019). Tablo 3 incelendiğinde, katılım bankalarının toplam aktif büyüklüğünün 256 milyar TL, toplam net karın ise 1,6 milyar TL olduğu görülmektedir. Katılım bankaları içerisinde gerek toplanan fonlar ve aktif büyüklüğü olarak, gerekse karlılık, personel ve şube sayıları gibi büyüklükler açısından Kuveyt Türk ilk sırada yer almaktadır. 2019 yılının ilk dokuz ayında toplanan fonlarda %38,05, toplam aktiflerde %24,34 ve öz kaynaklarda %20,93 gibi önemli artışlar yaşansa da, katılım bankalarının net karında 2018 yılına kıyasla %8,9’luk bir düşüş göze çarpmaktadır.

Tablo 3: Katılım Bankalarının Başlıca Finansal Büyüklükleri (Milyon TL)-2019 (III. Dönem)

Finansal Başlıklar	Alb. Türk	Emlak Katılım	Kuveyt Türk	Türkiye Finans	Vakıf Katılım	Ziraat Katılım	Genel Toplam (2019/3.)	Genel Toplam (2018)	% Değ.
Top.Fonlar	34.793	3.844	76.435	37.037	20.766	20.133	193.011	139.805	38,05
Kul.Fonlar	28.490	3.544	47.799	29.911	15.468	25.114	150.328	132.976	13,04
Top.Aktif	46.295	6.181	95.860	50.630	27.198	30.803	256.969	206.652	24,34
Öz Varlık	3.233	1.152	6.371	4.687	1.841	2.991	20.278	16.768	20,93
Net Kar*	11,4	28,5	777,4	200,6	254	386,1	1.658,3	1.820,5	-8,9*
Personel S.	3.833	222	5.958	3.487	1.231	1.106	15.837	15.654	1,16
Şube Say.	230	1	425	310	97	88	1.151	1.122	2,58

Kaynak: Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB). <https://tkbb.org.tr/veri/bankamukayese>

*Net kar rakamı bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırılmıştır.

Katılım bankalarının aktif büyüklüklerinin son on yıldaki değişimi ve toplam bankacılık sektörü içerisindeki payı incelendiğinde ise, yıllar itibariyle katılım bankalarının sektör içerisindeki payının %4,31’den %6,01’e yükseldiği Tablo 4’te görülmektedir. Katılım bankaları aktif büyüklüğü açısından değerlendirildiğinde ise son 10 yılda yaklaşık 5 kat büyüyerek 257 milyar TL’ye ulaşmıştır.

Tablo 4: Katılım Bankalarının Son 10 Yıllık Aktif Gelişimi (Milyon TL)

Yıllar	Katılım Bankaları	Büyüme (%)	Bankacılık Sektörü	Katılım Bankalarının Sektördeki Payı (%)
2010	43.339	28,88	1.006.672	4,31
2011	56.076	29,39	1.217.711	4,61
2012	70.279	25,33	1.370.614	5,13
2013	96.086	36,72	1.732.413	5,55
2014	104.319	8,56	1.994.329	5,23
2015	120.253	15,27	2.357.453	5,10
2016	132.874	10,50	2.730.942	4,87
2017	160.136	20,51	3.257.819	4,91
2018	206.652	29,04	3.867.135	5,34
2019*	256.969	24,34	4.272.769	6,01

Kaynak: Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB). www.tkbb.org.tr

**2019 yılı verileri 9 aylık konsolide finansal tablolardan alınmıştır.*

Nüfusunun büyük çoğunluğunu Müslümanların oluşturduğu Türkiye'nin mevcut potansiyeli göz önüne alındığında, uluslararası İslami finans piyasalarındaki payı oldukça düşük seviyelerdedir. İslami Finansal Hizmetler Kurulu (IFSB)'nin raporuna göre son on yılda Türk katılım bankalarının varlıkları önemli büyüme gösterse de Türkiye'nin 2018 yılı 2. çeyreği itibariyle küresel İslami bankacılık varlıklarındaki payı yalnızca %2,6'dır (IFSB, 2019:12).

2.3. AAOIFI (Accounting and Auditing Organization for Islamic Finance Institutions) ve Standartların Oluşturulması

Muhasebe bilimi, işletmelerde meydana gelen parasal olaylarla ilgilenen ve doğası gereği, tarafsız ve herhangi bir dinin etkisinde olmayan bir bilimdir. Ancak 1970'lerde kurulmaya başlayan ve son yıllarda hızla büyüyen İslami Finans Kuruluşları, onların kendilerine özel işlemleri, yatırımcıların bilgi ihtiyaçlarının doğması, dini hassasiyetlerine dayalı özel anlaşmalar İslami Muhasebe kavramını doğurmuştur.

1991 yılında Bahreyn'de, küresel İslami finans sektörü için standartlar geliştirmek amacıyla kurulan ve kar amacı gütmeyen İslami Finans Kuruluşları Muhasebe ve Denetim Kurumu (AAOIFI), günümüze kadar şer'i (hukuk), muhasebe, denetim, etik ve yönetim alanlarında toplam 100 standart yayınlamıştır (AAOIFI, 2019). Sadece muhasebe standartlarına bakıldığında 28 standart yayınlanmış olup, bu standartları kısmen ya da tamamen uygulayan veya rehber edinen 16 ülke bulunmaktadır. Bu ülkelerin yanı sıra, İslam Kalkınma Bankası ve Katar Uluslararası Finans Merkezi gibi kuruluşlar standartları rehber olarak kabul etmişlerdir (AAOIFI, 2019).

Ülkemizde KGK AAOIFI'nın yayınlamış olduğu muhasebe standartlarının bir kısmını 21.05.2019 tarihinde 30780 sayılı Resmi Gazete'de 1 adet kavramsal çerçeve ve 7 adet muhasebe standardını Türkçe 'ye çevirerek yayınlamıştır. 01.01.2020 tarihinden sonra isteğe bağlı olarak katılım bankaları bu standartlara göre finansal raporlama yapabileceklerdir. Bugüne kadar Kavramsal Çerçeve, Faizsiz Finans Muhasebe Rehberi ve 22 adet standart yayınlanmıştır. Bu standartlar Tablo 5'te gösterilmiştir.

Ülkemizde halen Sermaye Piyasası Kanunu'na tabi olan katılım bankaları, finansal raporlarını TMS/TFRS'ye göre hazırlamaktadırlar. Ancak standartların yayınlanmasıyla 2020 yılından itibaren, finansal bilgi kullanıcıları için isterlerse FFMS'ye göre de finansal raporlama yapabileceklerdir.

Her iki standart seti birbirleri ile karşılaştırıldığında temel farklılıklar şu şekilde sıralanabilir;

- Ölçümden kaynaklanan farklılıklar,
- Gerçeğe uygun değer tespiti,
- Paranın zaman değeri kavramı (Faiz/ Alternatif Maliyet),
- Ödenebilir sermaye kavramı,
- Finansal tablolara almadaki farklılıklar.

Ortaya çıkan bu farklılıkların temel nedenleri, İslami kesimin bilgi ihtiyaçları ve bazı durumlarda konvansiyonel muhasebe sistemine tamamen zıt olan yapısal farklılıklar (faizin reddi) olarak sayılabilir.

Tablo 5: Faizsiz Finans Muhasebe Standartları

Sıra	Standart No	Standartın Adı
1	FFMS 1	Finansal Tablolarda Genel Sunum ve Açıklama
2	FFMS 3	Mudârebe Finansmanı
3	FFMS 4	Müşâreke Finansmanı
4	FFMS 7	Selem ve Alt Selem
5	FFMS 8	İcâre ve İcâre Müntehiye Bitimlik
6	FFMS 9	Zekât
7	FFMS 10	İstisnâ ve Alt İstisnâ
8	FFMS 14	Yatırım Fonları
9	FFMS 16	Yabancı Para İşlemleri ve Yurtdışındaki İşletmeler
10	FFMS 18	Geleneksel Finans Kuruluşları Tarafından Sunulan Faizsiz Finans Hizmetleri
11	FFMS 21	Varlıkların Transferine İlişkin Açıklamalar
12	FFMS 22	Bölgümlere Göre Raporlama
13	FFMS 23	Konsolidasyon
14	FFMS 24	İştiraklerdeki Yatırımlar
15	FFMS 26	Gayrimenkul Yatırımları
16	FFMS 27	Yatırım Hesapları
17	FFMS 28	Murâbaha ve Diğer Vadeli Satışlar
18	FFMS 30	Değ. Düşüklüğü, Kredi Zararları ve Ekonomik Açından Dezavantajlı Taahhütler
19	FFMS 31	Yatırım Vekâleti (Eı-Vekâle Bi'l İstithmar)
20	FFMS 33	Sukuk, Pay ve Benzeri Araçlara Yapılan Yatırımlar
21	FFMS 34	Sukuk Sahipleri İçin Finansal Raporlama
22	FFMS 35	Risk Yedekleri

Kaynak: Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK). [https://www.kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/9201/Faizsiz-Finans-Muhasebe-Standartlar%C4%B1-\(FFMS\)](https://www.kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/9201/Faizsiz-Finans-Muhasebe-Standartlar%C4%B1-(FFMS))

3. Literatür

Uluslararası finansal raporlama ve muhasebe standartları ile faizsiz finans muhasebe standartlarının karşılaştırılmasına yönelik olarak uluslararası alanda ve Türkiye’de yapılan akademik çalışmaların bazıları bu bölümde özetlenmiştir. Çalışmalar standartları bütüncül açıdan ele almaları ve standart bazında belirli konuları içermeleri bakımından iki ayrı grupta incelenmiştir.

UFRS ve AAOIFI standartlarını genel olarak karşılaştıran sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Latifah vd. (2012:1-18), UFRS ve AAOIFI standartlarının tarihini ve gelişimini çalışma konusu yapmışlardır. Çalışmada ayrıca standartların benzerlikleri ve gelecekteki durumları ortaya konmuştur. Öncelikle UFRS ve AAOIFI standartlarının tarihsel gelişimi incelenmiş, ardından her iki standartta yer alan tam açıklama ve gerçeğe uygun değer kavramları üzerinde durulmuştur. Ajili & Bouri (2017:269-292) ise Körfez İşbirliği Konseyi ülkelerindeki İslami bankalar üzerinde bir çalışma yürütmüşlerdir. Çalışmalarında, UFRS ve AAOIFI standartları arasındaki uyumluluğu karşılaştırmalı olarak analiz etmişlerdir. Çalışma standartları karşılaştırmayı ve uyum düzeyini ölçmeyi amaçlamıştır. Bu amaçla 2010-2014 yılları arasında, 16’sı UFRS’ye uygun işlem yapan, 23’ü AAOIFI standartlarına uygun işlem yapan olmak üzere toplam 39 İslami banka analiz edilmiştir. Özellikle daha büyük, köklü ve çokuluslu yan kuruluşlara sahip bankalarda standartlar arası uyumun daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Son olarak Ahmed vd. (2019:866-896) ise çalışmalarında UFRS tabanlı Malezya muhasebe standartlarıyla AAOIFI arasındaki yasal uyumu incelemişlerdir. Her iki standardın geliştirilmesinin altında yatan farklı temel ilkeler nedeniyle standartlar arası bazı boşluklar bulunduğunu saptamışlardır. Bu boşlukların tamamen ortadan kaldırılmasının zor olduğunu belirtmişlerdir.

UFRS ve AAOIFI standart setlerini sadece belirli konular açısından karşılaştıran çalışmalar da bulunmaktadır. Ahmed vd. (2016:190-201), murabaha sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesi özelinde UFRS ve AAOIFI muhasebe standartlarının karşılaştırmışlardır. UFRS’ye dayalı finansal raporlamanın, finansal araçların ekonomik sonuçlarına odaklandığını, AAOIFI standartlarının ise finansal araçların şeriat ilkelerine dayanan yasal yapısını daha fazla dikkate aldığını belirtmişlerdir. Mia vd. (2016:67-72) ise, Mudaraba ve Muşaraka işlemlerini, AAOIFI standartları, UFRS ve Malezya Finansal Raporlama Standartları açısından incelemiştir. Mudaraba ve Muşaraka kullanımı açısından Malezya’daki tüm İslami bankaların yıllık raporlarının gözden geçirildiği çalışmada, bu araçların kullanımının yüksek risk nedeniyle Malezya’daki İslami bankalar arasında popüler olmadığı ve bu nedenle, diğer yatırımlara oranla daha düşük seviyelerde olduğu tespit edilmiştir. Yüksek risklerden bağımsız olarak, şer’i hükümlere uygun olan bu araçların, İslami bankalar tarafından teşvik edildiği ve kullanımının AAOIFI kılavuzuna uygun olması gerektiği sonucuna varmışlardır. Shafii & Rahman (2016:202-214) ise, standartları finansal yatırım araçları özelinde değerlendirmişlerdir. Buna göre özkaynağa dayalı İslami finansal varlıkların sınıflandırılması ve ölçülmesinin, temerrüt sınıflandırma kategorisine uymadığı, çünkü gelecekte nakit akışı alacağına yalnızca anapara ve faiz ödemesini içermediğini tespit etmişlerdir. Bu nedenle IFRS 9’un İslami finansal yatırım araçlarında kullanılamayacağını, katılım bankalarıyla yerel muhasebe standartları belirleyicilerinin birlikte çalışarak İslami finansa özgü muhasebe standartlarının gerekliliğini ifade etmişlerdir. Standartları kavramsal çerçeve açısından ele alan çalışmada ise, Karadağ

(2018:658-668), her iki standartta da kavramsal çerçevenin amaçlarının benzerlik gösterdiğini tespit etmiştir. Temel yaklaşımlar, finansal tabloların öğeleri ve içereceği, bilginin genişliği, finansal bilginin özellikleri gibi konularda ise farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Standartları finansal tabloların sunuluşu yönünden inceleyen çalışmalar da bulunmaktadır. Özdemir vd. (2019:1151-1171), katılım bankalarının yayınlamış olduğu finansal durum tabloları ve gelir tablolarının özellikle sunuluş yönünden, UFRS ile faizsiz finans muhasebe standartları arasındaki farka odaklanmışlardır. Çalışma sonucunda UFRS'ye göre hazırlanan mali tabloların katılım bankalarının sunum ve açıklama gerekliliklerinin tam olarak karşılamadığını tespit etmişlerdir. Çetin (2020:73-99) ise, konvansiyonel bankacılık sisteminde uygulanan finansal raporlama standartlarıyla, AAOIFI tarafından yayınlanan finansal raporlama standartlarını karşılaştırıp, mali tablolar açısından benzerlik ve farklılıkları ortaya koymuştur. Katılım bankalarına özgü bir mevzuatın düzenlenmesi gerektiğini ifade ederek AAOIFI standartlarının Türkçeye çevrimindeki hatalar üzerinde durmuştur.

Yapılan literatür taraması sonucu, AAOIFI Standartları ve bunları temel alarak hazırlanan Türkiye Faizsiz Finans Muhasebe Standartları hakkında birçok çalışma olmasına rağmen, bu standartları UFRS ile karşılaştıran sınırlı sayıda çalışma olduğu saptanmıştır.

4. Faizsiz Finans Muhasebe Standartlarının Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları ile Karşılaştırılması

Son yıllarda Türkiye'de İslami finans sektöründe yaşanan hızlı büyüme, birçok İslam ülkesi tarafından uzun yıllardır faizsiz finans sektörünü düzenleyen standartların, Türkiye'de de ele alınması gerekliliğini ortaya koymuştur. Hâlihazırda BDDK'ya tabi olup, TMS/TFRS'ye göre işlemlerini yürüten katılım bankalarının, işlemlerini düzenlemek amacıyla KGK tarafından Faizsiz Finans Muhasebe Standartları (FFMS) yayınlanmıştır. Bu çalışmada gerek düzenleyici ve denetleyici kurumların gerekse sektördeki katılım bankalarının uygulamalarına rehberlik etmesi amacıyla FFMS ile TMS/TFRS, özellikle farklılıklar açısından karşılaştırılmıştır.

Çalışma kapsamında gerek KGK gerekse katılım bankalarıyla yazılı ve sözlü görüşmeler gerçekleştirilmiş, KGK tarafından yayınlanan bu standartlar kapsam ve içerik yönünden karşılaştırılarak analiz edilmiştir.

KGK'nın yayınladığı Faizsiz Finans Muhasebe Standartları (FFMS) son güncellemeyle 1 adet kavramsal çerçeve ile 22 adet muhasebe standardından oluşmaktadır. Bu bölümde söz konusu standartların TMS/TFRS karşısındaki durumu incelenmiştir. İslami finansla özgü Mudarebe, Müşareke, Selem ve Alt Selem, Zekat, Murabaha gibi sözleşmeler ve yatırım araçlarına ilişkin standartlar, TMS/TFRS karşılığı olmadığı için çalışma kapsamına alınmamıştır. Tablo 6'da TMS/TFRS içerisinde karşılıkları olan Türkiye Faizsiz Finans Muhasebe Standartları gösterilmiştir.

Tablo 6: TMS/TFRS İçerisinde Karşılığı Olan FFMS

FFM Standartları	TMS/TFRS Karşılığı
FFMS-1 Finansal Tablolarda Genel Sunum ve Açıklama	TMS-1 Finansal Tabloların Sunuluşu
FFMS-8 İcâre ve İcâre Müntehiye Bittemlik	TFRS-16 Kiralamalar
FFMS-10 İstisna ve Alt İstisna	TFRS-11 Müşterek Anlaşmalar
FFMS-16 Yabancı Para İşlemleri ve Yurtdışındaki İşletmeler	TMS-21 Kur Değişiminin Etkileri
FFMS-22 Bölümlere Göre Raporlama	TFRS-8 Faaliyet Bölümleri
FFMS-23 Konsolidasyon	TFRS-10 Konsolide Finansal Tablolar
FFMS-24 İştiraklerdeki Yatırımlar	TMS-28 İştiraklerdeki ve İş Ort. Yatırımlar
FFMS-26 Gayrimenkul Yatırımları	TMS-40 Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller
FFMS-30 Değer Düşüklüğü, Kredi Zararları ve Ekonomik Açıdan Dezavantajlı Taahhütler	TMS-36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü TFRS-9 Finansal Araçlar TMS-37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar

Kaynak: Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK). [https://www.kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/9201/Faizsiz-Finans-Muhasebe-Standartlar%C4%B1-\(FFMS\)](https://www.kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/9201/Faizsiz-Finans-Muhasebe-Standartlar%C4%B1-(FFMS))

Faizsiz finans muhasebe standartlarının karşılaştırılmasına geçmeden önce her iki standart kavramsal çerçeveleri açısından değerlendirilmiştir.

4.1. Kavramsal Çerçevelerin Karşılaştırılması

Faizsiz finans muhasebe standartları (FFMS) ve TMS’de finansal tabloların hazırlanmasındaki temel ilkelerini ele alan bir kavramsal çerçeve oluşturulmuştur.

Her iki standardın kavramsal çerçeveleri incelendiğinde, finansal tablo kullanıcıları, finansal tabloların unsurları ve kapsamı gibi birçok konuda benzerlikler mevcuttur. Kavramsal çerçevenin amaçlarında ise, TMS’de yalnızca finansal raporlamanın amaçları belirtilirken, FFMS’de buna ek olarak finansal muhasebenin amaçları da açıklanmıştır. Ayrıca FFMS şer’i hükümleri dayanak aldığı için kavramsal çerçevede bu hususa dikkat çekilmiştir.

Muhasebenin varsayımları ve finansal bilgilerin niteliksel özellikleri bakımından FFMS, TMS’ye göre daha detaylı sınıflandırma yapmıştır. TMS’de finansal tabloların hazırlanmasındaki temel varsayım işletmenin sürekliliğidir. FFMS’de işletmenin sürekliliğinin yanı sıra, muhasebe birimi kavramı, dönemsellik kavramı ve para biriminin satın alma gücünün istikrarından söz edilmiştir. Her iki standart açısından finansal bilginin sahip olduğu niteliksel özellikler ise Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7: Finansal Bilgilerin Niteliksel Özellikleri

TMS / TFRS	FFMS
<ul style="list-style-type: none">• İhtiyaca uygunluk• Gerçeğe Uygun Sunum• Önemlilik• Karşılaştırılabilirlik• Doğrulanabilirlik• Zamanında Sunum• Anlaşılabilirlik	<ul style="list-style-type: none">• Yüksek Kalite<ul style="list-style-type: none">- Doğru ve Gerçeğe Uygun Sunum- Karar Alma Sürecindeki Fayda- Şeffaflık• İhtiyaca Uygunluk<ul style="list-style-type: none">- Tahmini Değer- Geribildirim Değeri- Zamanında Sunum- Anlaşılabilirlik• Güvenilirlik<ul style="list-style-type: none">- Gerçeğe Uygun Sunum- Tarafsızlık- Öz ve biçim- Tamlik- Doğrulanabilirlik- Tutarlılık• Karşılaştırılabilirlik• İhtiyatlılık

Kaynak: Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK). [https://www.kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/9201/Faizsiz-Finans-Muhasebe-Standartlar%C4%B1-\(FFMS\)](https://www.kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/9201/Faizsiz-Finans-Muhasebe-Standartlar%C4%B1-(FFMS))

4.2. Finansal Tablolarda Genel Sunum ve Açıklama

FFMS 1 ve TMS 1 finansal tabloların sunumuna ve açıklamasına ilişkin genel esasları içeren standartlardır. TMS 1 tüm işletmeler için finansal tabloların kapsamına değindiğinden, sadece katılım bankalarının finansal tablolarında genel sunum ve açıklama standardı olan FFMS 1 daha dar kapsamlıdır. İki standart arasındaki temel farklılık, standarda tabi olan işletmelerin hazırlamaları gereken finansal tablolar setinde ortaya çıkmaktadır. Tablo 8 'de her iki standarda göre finansal tablo seti görülmektedir. Standartlar arasında farklılık gösteren finansal tablolar koyu renkle belirtilmiştir.

Tablo 8: FFMS 1 ve TMS 1'e Göre Finansal Tablo Seti

Finansal Tablolar- FFMS 1	Finansal Tablolar- TMS 1
<ul style="list-style-type: none">• Finansal durum tablosu• Gelir tablosu• Nakit akış tablosu• Ortaklara ait özkaynak değişim tablosu veya dağıtılmamış karlar tablosu• Kısıtlı yatırımlar değişim tablosu• Zekat ve sadaka fonunun kaynakları ve kullanımları tablosu*• Karz fonunun kaynakları ve kullanımları tablosu• Finansal tablo dipnotları• Katılım bankalarının Finansal Raporlamasına İlişkin Kavramsal Çerçeve'de belirtildiği şekilde finansal tablo kullanıcılarının ihtiyaç duyduğu bilgilerin sağlanmasına yardımcı olacak her türlü tablo, rapor ve diğer veriler	<ul style="list-style-type: none">• Finansal durum tablosu• Döneme ait kâr veya zarar ve diğer kapsamlı gelir tablosu• Döneme ait özkaynak değişim tablosu• Döneme ait nakit akış tablosu• Önemli muhasebe politikalarını ve diğer açıklayıcı bilgileri içeren dipnotlar• Bir önceki döneme ait karşılaştırmalı bilgi ve işletme bir muhasebe politikasını geriye dönük olarak uyguladığında, finansal tablo kalemlerini geriye dönük olarak düzelttiğinde ya da finansal tablo kalemlerini yeniden sınıflandırdığında bir önceki dönemin başındaki finansal durum tablosu

Kaynak: Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK). <https://www.kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/4105/TurkiyeMuhasebeStandartlar%C4%B1>

* Katılım bankası zekatı toplama ve dağıtma sorumluluğunu yüklediğinde bu tabloyu hazırlayacaktır.

Finansal tabloların hazırlanması ve sunumuna ilişkin olarak iki standart arasındaki temel farklılıklar şu şekilde özetlenebilir:

- TMS 'ye göre hazırlanan mali tablolarda gerçeğe uygun değer dikkate alınırken, FFMS 'ye göre Murabaha sözleşmelerinde tarihi maliyet kullanılır. Ancak İslami açıdan özellikle Zekat, Mudarebe ve Müşareke işlemlerinde TMS ile uyumlu olarak gerçeğe uygun değer kullanılır.
- TMS paranın zaman değerini dikkate alırken, FFMS 'de şer'i hükümler gereği faiz yasaklandığından paranın zaman değeri yerine ürünlerin fiyatlaması ve kar dağıtımı esas alınır.
- TMS özkaynak benzerleri ifadesini kullanırken, FFMS 'de hem özkaynak hem yükümlülük özelliği taşıyan kalemler (Müşareke) ifadesi kullanılmıştır.
- TMS ile FFMS arasında ölçümde de farklılıklar bulunmaktadır. FFMS dini hassasiyete sahip yatırımcıları dikkate aldığı için zekat veya veraset yükümlülükleri cari değer üzerinden ölçülmektedir.

4.3. İcâre ve İcâre Müntehiye Bittemlik

Kiralama işlemleri FFMS'de faaliyet icaresi ve icare müntehiye bittemlik; TFRS 'de ise faaliyet kiralaması ve finansal kiralama olarak sınıflandırılmıştır.

Kiralama işlemlerinin mali tablolara alınması, ölçülmesi ve sunumuna ilişkin ilkelerin belirlendiği bu standartlar, amaç ve kapsam yönünden uyumludur. Her iki standartta da doğal kaynakların aranması ve kullanımına ilişkin kiralama sözleşmeleri, Patentler, telif hakları,

filmler gibi maddi olmayan duran varlıklara ilişkin kiralama sözleşmeleri, iş sözleşmeleri, ayrıcalıklı hizmet anlaşmaları gibi konular kapsam dışında tutulmuştur.

Kiralama sözleşmeleri her iki standartta da ikiye ayrılmıştır. FFMS 8'de sınıflandırma faaliyet icaresi ve icare müntehiyye bittemlik olarak, TFRS 16'da ise faaliyet kiralaması ve finansal kiralama olarak yapılmıştır. Faaliyet icaresi ve faaliyet kiralaması işlemleri, dayanak varlığın yasal mülkiyetinin kiralama süresinin sonunda kiracıya geçeceğine dair bir taahhüt içermez. Finansal kiralama ve icare müntehiyye bittemlik ise yasal mülkiyetin kiracıya geçmesiyle sonuçlanır. FFMS'de bu devrin ne şekillerde gerçekleşeceği ayrıntısıyla belirtilmiştir. Buna göre, hibe yoluyla, yasal mülkiyetin kiralama süresi sonunda iz bedelle veya belirli bir tutar karşılığında satılması yoluyla, kiralama süresi bitmeden önce taksitlere eşdeğer bir bedelle ve son olarak yasal mülkiyetin kademeli satışıyla olmak üzere 4 farklı yolla devir mümkündür. FFMS'de belirtilen yasal mülkiyetin bedelsiz devri yani hibe yoluyla devrin TFRS'de bir karşılığı yoktur.

Kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesinde ise, FFMS'de faiz uygulaması söz konusu olmadığı için kiralama gelirleri ya da giderleri muhasebeleştirilirken vade farkları ayrı bir işleme tabi tutulmayıp gelir ya da giderlerin içerisinde gösterilir. TFRS'de ise kiralamadaki faiz oranlarının belirlenebilmesi durumunda bu oran kullanılarak kira ödemeleri iskonto edilir. Bu oranın belirlenememesi durumunda ise alternatif borçlanma faiz oranı kullanılır. Her iki durumda da TFRS, faizi gelir veya giderlerden ayırır. İki standart arasındaki en önemli farklılık budur.

Kiraya konu olan varlığın finansal tablolara alınması, ölçümü ve sunumu konularında, TFRS 16 daha detaylı açıklamalara yer vermekle beraber, iki standart arasında önemli derecede farklılık bulunmamaktadır.

4.4. İstisna ve Alt İstisna

İstisna sözleşmeleri, genellikle inşaat sektöründe katılım bankaları ile projeyi gerçekleştiren inşaat firması arasında yapılan müşterek anlaşmalardır. İslami bankalar büyük konut ve altyapı projelerini gerçekleştirmek için inşaat firmalarıyla sözleşme imzalayarak bu firmalara finansman desteği sağlamakta, firmalar da üretimi gerçekleştirmektedir. Bu açıdan bakıldığında amacı müştereken kontrol edilen anlaşmaları düzenlemek olan TFRS 11 müşterek anlaşmalar standardıyla örtüşmektedir.

FFMS 10 TFRS 11'e göre daha detaylı açıklamalara yer vermiştir. FFMS 10 inşaat sözleşmelerini, katılım bankalarının satıcı/yüklenici olması ve alıcı olması durumlarına göre ayrı ayrı değerlendirmiştir. Katılım bankasının satıcı/yüklenici olduğu durumda; istisna ve alt istisna maliyetlerinin hangi maliyetlerden oluştuğu, raporlama dönemi sonunda oluşan hasılat ve karlar, sözleşme zararlarının muhasebeleştirilmesi, bakım ve garanti maliyetleri açıklanmıştır. Katılım bankasının alıcı olduğu duruma ilişkin ise; tamamlanmış işlerin hakedişleri ve sözleşme konusu eserin teslim alınmasına ilişkin hükümler standartta yer almaktadır. TFRS 11'de ise daha çok, işletmelerin taraf oldukları müşterek anlaşmalar ve bunların özelliklerini, bu anlaşmalardaki kontrol şartlarını, müşterek anlaşma türlerini, müşterek faaliyetlerin muhasebeleştirme ilkelerini ve iş ortaklıklarındaki müşterek kontrol gücünün üzerinde durulmuştur.

Her iki standartta da müşterek anlaşmalar çerçevesinde taraflar, müştereken elde bulundurulan varlıkları, bunlara ilişkin katlanılan maliyetleri ve giderleri, müşterek borçları ve hasılatı muhasebeleştirilmektedir. FFMS 10 bu muhasebeleştiriminin nasıl olacağını açıklarken, TFRS 11 ise bu standartta detaylandırmayıp ilgili TMS/TFRS'lere atıf yapmıştır.

FFMS 10'da sözleşme taraflarından birinin ihmal ya da kusurundan kaynaklı gecikmeden doğan zararlar için tazminat hakkı söz konusudur. Standartta göre bu tutar öncelikle teminattan karşılanır. Teminat yetersizse bakiye finansal tablolara alacak olarak yansıtılır. Gecikmeyle ilgili para cezaları ve yerine getirilmeyen taahhütler katılım bankasının finansal tablo dipnotlarında açıklanır. TFRS 11'de ise tazminata ilişkin herhangi bir husus bulunmamaktadır.

4.5. Yabancı Para İşlemleri ve Yurtdışındaki İşletmeler

Yabancı paralı işlemlerin ve yurtdışındaki işletmelerin finansal verilerinin kullanılan para birimine nasıl çevrileceği ve muhasebeleştirileceği TMS 21 ve FFMS 16'da düzenlenmiştir. Bu standartlar amaç ve kapsam olarak birbirine benzerdir.

İlk muhasebeleştirme, her iki standartta da yabancı paralı bir işlem, ilk muhasebeleştirme sırasında işlem tarihindeki spot kur kullanılarak ulusal para biriminden muhasebeleştirilir.

Finansal tabloların hazırlanmasında, TMS 21'de parasal ve parasal olmayan kalem ayırımına gidip, parasal kalemleri dönem sonunda kapanış kurundan çevirirken, parasal olmayan kalemleri ise işlem tarihindeki döviz kurundan ulusal para biriminden çevrilmiştir. FFMS 16 'da ise parasal kalemler dönem sonunda TMS 'de olduğu gibi finansal tablo tarihindeki spot kurdan çevrilirken, parasal olmayan kalemler için herhangi bir açıklama yapılmamıştır.

Kur farklarının muhasebeleştirilmesinde, her iki standart da oluşan kur farkını kar/zarar hesaplarında muhasebeleştirip gelir tablosunda göstermektedir. Ayrıca yurtdışındaki işletmelerde bulunan net yatırımların çevriminden kaynaklanan kur farkları TMS 21'de parasal kalemlerden kaynaklıysa kar ya da zarar olarak muhasebeleştirilirken, FFMS 16'da ayrı bir özkaynak bileşeni olarak finansal durum tablosuna alınır. Yurtdışındaki işletmede bulunan net yatırımların elden çıkarılmasından doğan kur farkları ise her iki standartta gelir tablosunda raporlanır.

Tüm bunların yanında TMS 21 kur çevriminde ülkelerdeki enflasyonu dikkate alarak düzenlemeler yaparken, FFMS 16 ise enflasyonu dikkate almamıştır.

4.6. Bölümlere Göre Raporlama

İşletmelerin faaliyet bölümlerine ilişkin bilgiler, işletmeye olan finansal etkilerinin değerlendirilebilmesi amacıyla raporlanır (Örten vd., 2017:175). İşletmelerin faaliyet bölümlerine göre hazırlayacakları finansal raporlar, FFMS 22' de, TFRS'de ise 8 nolu faaliyet bölümleri standardında düzenlenmiştir.

Standartlar kapsam açısından benzerlik gösterse de, TFRS'ye göre, borçlanma araçları ve özkaynağa dayalı araçlar ihraç eden işletmelerin tamamı bu standardın kapsamındayken, ihraççı olmayan işletmeler kapsam dışında tutulmuş, bölüm bilgilerini açıklamayı tercih etmesi halinde, bu bilgilerin konsolide finansal tablolarda açıklanacağı belirtilmiştir. FFMS'de ise, katılım bankalarının tamamı, ihraççı olup olmamasına bakılmaksızın bu standardın kapsamındadır.

Faaliyet bölümleri incelendiğinde TFRS işletmenin gelir elde etmeyen veya işletme faaliyetlerine benzer gelirler elde eden bölümlerin faaliyet bölümü olmadığını vurgularken, FFMS'ye göre ise bir bölüm henüz hasılat elde etmese bile faaliyet bölümü olarak tanımlanabilir.

FFMS 22'ye göre faaliyet bölümleri iş bölümleri ve coğrafi bölümler olarak ikiye ayrılırken, TFRS 8 standardı doğrudan bir ayırım yapmamış, iş faaliyetlerine göre bölümlenmeyi öne çıkararak farklı şekillerde de bölümlenme yapılabileceğine değinmiştir (Elitaş & Özdemir, 2012:42).

Her iki standartta bir bölümün raporlanabilmesi için belirtilen eşik değerler, toplam hasılat, kar veya zarar, toplam varlıklar açısından %10 veya daha fazlası olarak belirtilmiştir. Ancak TFRS ek olarak, bazı özel durumlarda (toplam dış birimlerin işletmenin hasılatının %75'inden düşük olması durumunda) bölümün raporlanması için gerekli kriterler sağlanmasa dahi bölümlere göre raporlama yapılabileceği belirtilmiştir.

4.7. Konsolidasyon

Konsolidasyon, bir ana ortaklığın denetimi altındaki işletmelerin finansal tablolarının bir araya getirilerek, tek bir finansal tablo hazırlanması ve sunulması işlemidir. FFMS 23 ve TFRS 10 konsolidasyona ilişkin hükümleri içermektedir. TFRS kapsam yönünden FFMS'ye göre daha geniş olup, konsolide finansal tablo sunmak zorunda olmayan ortaklıkları detaylandırmıştır. FFMS ise, ana ortaklık olan katılım bankasının konsolide finansal tablo hazırlamak zorunda olduğunu belirtmiş, bunun tek istisnasının, üçüncü kişilere fayda sağlayan "Özel Amaçlı İşletmeler" olduğunu vurgulamıştır.

Her iki standart da, konsolidasyonun gerekliliği açısından belirleyici olan kontrol gücü noktasında, yatırımcı işletmenin asli oy hakkını dikkate alır. Bir hakkın asli hak olarak nitelendirilebilmesi için bu hakkın fiili olarak ana ortaklık tarafından kullanılabilir olması gerekir. FFMS'de bir işletmenin bağlı ortaklık olarak sınıflandırılabilmesi için sahip olunması gereken oy hakkının %50'den fazla olması gerektiği ya da %50'yi geçmese de birtakım özel koşulların varlığı halinde kontrolün var olabileceği açıkça hükme bağlanmıştır. TFRS'de ise kontrol gücüyle alakalı somut bir ölçüm bulunmamaktadır. Kontrol gücünün kaybedilmesi durumunda her iki standart da eski bağlı ortaklığın varlıklarının ve borçlarının finansal tabloların dışında bırakılarak, iştirak ya da yatırım olarak muhasebeleştirilmesi gerektiğini vurgular.

Konsolidasyon işlemlerinin nasıl gerçekleştirileceği her iki standartta da detaylı olarak açıklanmıştır. FFMS 23'e göre konsolidasyon prosedürleri:

- Konsolide finansal tablolar, katılım bankasının finansal tablolarıyla bağlı ortaklıkların finansal tablolarının kalem kalem toplanmasıyla birleştirilerek hazırlanır.
- Konsolidasyona tabi taraflar arasındaki grup içi işlemler çıkarılır.
- Katılım bankasının bağlı ortağındaki yatırımının defter değeri ve özkaynak payı, ortaya çıkacak olan şerefiye ile elemine edilir.
- Kontrol gücü olmayan paylar özkaynağın bir parçası olarak raporlanır ve bunlara ait net kar veya zarar ana ortaklıktan ayrı olarak gösterilir.
- Katılım bankaları konsolidasyon sürecinde muhasebe politikalarında değişikliğe gitmez.

- Katılım bankası, bağlı ortaklığı elde ettikten sonra ortaya çıkan gelir ve giderleri konsolide eder. Bağılı ortaklık kısmen ya da tamamen elden çıkarılırsa, yatırımın defter değeri ile satış değeri arasındaki fark katılım bankasının gelir tablosuna yansıtılır.
- Yabancı paralı işlemler ve yurtdışındaki işletmelerin raporlamasında FFMS 16 uygulanır.
- Bağılı ortaklıktaki kontrol gücünün değişmesi ve geçici olmaktan çıkması durumunda sunulan tüm dönemler için finansal tablolar satır satır konsolide edilir.

4.8. İştiraklerdeki Yatırımlar

FFMS 24 iştiraklerdeki yatırımlar standardı, katılım bankaları için iştirak olarak sayılabilecek işletmelerin belirlenmesi ve bu işletmelere yapılan yatırımların nasıl muhasebeleştirileceğini düzenler. TMS 28 ise iştirakler ve iş ortaklıklarındaki yatırımlarının muhasebeleştirme hükümlerini ele almaktadır.

İştirakler her iki standartta da ana işletmenin üzerinde önemli etkisinin bulunduğu işletmeler olarak tanımlanmıştır. Bu önemli etki ise gerek TMS’de gerekse FFMS’de yatırım yapılan işletmenin %20 veya daha fazlasına sahip olma olarak kabul edilmiştir.

FFMS 24 iştiraklerdeki yatırımların ilk alımı ve ölçümü, sonraki ölçümü, değer düşüklüğü zararlarına ilişkin muhasebeleştirme ilkelerini düzenlemektedir. TMS 28’de iştirak ve iş ortaklığı yatırımının muhasebeleştirilmesinde özkaynak yönteminin kullanıldığı belirtilmiştir. FFMS’de ise özkaynak yöntemine vurgu yapılmasa da muhasebeleştirmede bu yöntemde olduğu gibi ilk kayda almada maliyet bedelinin dikkate alınacağı, sonraki ölçümlerde ise kar veya zarar durumuna göre defter değerinin düzeltilmesi belirtilmektedir. Bir diğer benzerlik de finansal tabloların hazırlanma tarihidir. Buna göre iştirak, ana ortaklık ile aynı tarihte finansal tablo hazırlar ve bunun mümkün olmadığı durumlarda ise raporlama tarihleri arasındaki fark üç ayı geçemez.

İştiraklerdeki değer düşüklüğü zararları gerek FFMS’de gerekse TMS’de gelir tablosuna yansıtılır. Ancak FFMS, değer düşüklüğü zararının tespiti ile ilgili ayrıntılı bir açıklamada bulunmazken, TMS değer düşüklüğü zararlarında tarafsız bir kanıt vurgusu yapmıştır. Bu kanıtların nelerden oluştuğu detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

İştiraklerin katılım bankaları tarafından satış amacıyla elde tutulması durumunda, TMS 28, “TFRS 5 Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler” standardı hükümlerinin uygulanması gerektiğini belirtmektedir. FFMS’de ise satış amacıyla elde tutulan iştiraklere ilişkin bir uygulama hükmü bulunmamaktadır.

4.9. Gayrimenkul Yatırımları

İşletmelerin sahip oldukları, ancak kullanmak amacıyla değil kira getirisi ya da sermaye kazancı elde etmek için bünyelerinde bulundurdukları gayrimenkuller, yatırım amaçlı gayrimenkuller olarak tanımlanır. FFMS ve TMS’de gayrimenkul yatırımlarının kapsamında ve finansal tablolara alınmasında önemli bir farklılık bulunmamaktadır. FFMS 26, kiralama yoluyla elde edilmiş gayrimenkulleri ve elde edilen kira gelirlerinin finansal tablolara alınması hususlarını kapsam dışında bırakırken, TMS 40 ise tarımsal faaliyetlerle ilgili canlı varlıkları ve yenilenemeyen kaynaklarla ilgili maden hak ve rezervlerini kapsam dışı tutmuştur.

Gayrimenkul yatırımlarının ilk ölçümünde, standartlar arasında bazı farklar bulunmaktadır. İlk fark gayrimenkul alımında ödenen faizin muhasebeleştirilmesindedir. TMS 40 vadeli gayrimenkul alımında ödenen vade farkını finansman gideri olarak muhasebeleştirirken, FFMS 26 ‘da vadeli gayrimenkul alımına ilişkin bir açıklama yoktur. Ayrıca TMS 40, yatırım amaçlı gayrimenkulün takas yoluyla elde edilmesinde, edinilen varlığın öncelikle gerçeğe uygun değeri üzerinden finansal tablolara alınmasını, bu değer bilinmiyorsa takasa verilen varlığın defter değeri üzerinden ölçüm yapılmasını belirtmiştir.

Gayrimenkul yatırımlarının değerlemesinde, gerçeğe uygun değer yöntemini seçen işletmeler TMS 40’a göre değer değişiminden kaynaklanan kazanç veya kayıplarını ilgili dönemde kar veya zarar hesaplarına yansıtırken, FFMS 26’da, katılım bankaları gayrimenkulün gerçeğe uygun değerinde ortaya çıkan gerçekleşmemiş kazançlarını “Gayrimenkul Gerçeğe Uygun Değer Yedeği” olarak özkaynak hesaplarına yansıtır. Oluşacak zararlar ise bu kalemin değerinden indirilir. Gelir tablosuna yansıtılması ise ancak zararların mevcut yedek bakiyesini aşması durumunda gerçekleşir. Standartlar arası bu farklılık gayrimenkul yatırımlarının transferinde de aynı şekilde geçerlidir. Gerçeğe uygun değerın güvenilir şekilde ölçülememesi durumunda her iki standartta da maliyet yöntemi kullanılır.

Katılım bankası, gayrimenkul yatırımını satmak isterse ve bu satış kısa dönemde gerçekleşecekse, söz konusu gayrimenkul FFMS 26’ya göre finansal durum tablosunda “Satış Amaçlı Elde Tutulan Gayrimenkule Yapılan Yatırım” olarak muhasebeleştirilir. TMS 40 ise aynı durumda TFRS 5 Satış amaçlı duran varlıklar ve durdurulan faaliyetle standardına atıf yaparak dönen varlıklarda muhasebeleştirileceğini belirtmiştir.

4.10. Değer Düşüklüğü, Kredi Zararları ve Ekonomik Açıdan Dezavantajlı Taahhütler

İşletme varlıklarında meydana gelen değer düşüklüğünün, finansal tablolarda nasıl raporlanacağı ve muhasebeleştirileceğini gösteren standartlar FFMS 30 ve TMS 36 nolu standartlardır. FFMS 30’da varlıklardaki değer düşüklüğünün yanı sıra kredi zararları ve ekonomik açıdan dezavantajlı taahhütler yer almaktadır. Kredi zararları “TFRS 9 Finansal Araçlar”, ekonomik açıdan dezavantajlı taahhütler ise “TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar” standartlarında düzenlenmiştir. Bu açıdan bakıldığında FFMS 30’da belirtilen hususlar TMS/TFRS’de 3 farklı standartta yer almaktadır.

Standartların kapsamı incelendiğinde, TMS 36’nın varlıklarda meydana gelen değer düşüklüğünü konu aldığı, stoklar, yatırım amaçlı gayrimenkuller, finansal varlıklar gibi varlık gruplarında ayrı standartlar olduğu için, sadece duran varlıkları kapsadığı söylenebilir. FFMS 30’un ise stoklarda dahil olmak üzere daha geniş bir varlık grubunu kapsadığı görülmüştür.

Standartların varlıkların değer düşüklüğünü belirlerken dikkate aldığı temel kavramlar, defter değeri, geri kazanılabilir değer, net gerçeğe uygun değer ve kullanım değeridir. Standartlarda, geri kazanılabilir değer, varlığın net gerçeğe uygun değeri ile kullanım değerinden yüksek olanıdır. Kullanım değeri ise, bir varlığın gelecekte kullanılmasından elde edilmesi beklenen nakit akışlarının bugünkü değeridir. Her iki standartta, konu edildiği varlıkların defter değeri ile geri kazanılabilir değerini mukayese ederek, geri kazanılabilir değer defter değerinden daha düşük olması durumunda değer düşüklüğünü belirleyip, oluşan değer kayıplarının gelir tablosunda raporlamaktadır.

FFMS 30'da kredi zararları karşılığı, finansal varlıklara ilişkin kredi zararları ile taahhütler ve teminat sözleşmelerinden beklenen zararlar için ayrılan karşılıklardır. Standartta bu zararların muhasebeleştirilmesinde kredi zararları yaklaşımı benimsenmiştir. Bu yaklaşıma göre, kredi riskindeki önemli artışların, temerrüt ve kredi riski aşamalarının belirlenmesi ve kredi zararlarının ölçümü gerekmektedir. Kredi zararlarına ilişkin TFRS 9'da da beklenen kredi zararı yaklaşımı ortaya konmuştur. Buna göre değer düşüklüğüne tabi olan finansal araçlar belirlenecek, risk karakterleri ve sınıflandırma karakterleri ortaya konacak, teminatlar ve temerrütler değerlendirilerek beklenen kredi zararı karşılığı hesaplanacaktır. Bu açıdan bakıldığında iki standart büyük benzerlik göstermektedir.

FFMS 30 ayrıca ekonomik açıdan dezavantajlı taahhütleri düzenlemektedir. Ekonomik açıdan dezavantajlı taahhütler, yükümlülüklerin ve sözleşme şartlarının yerine getirilmesiyle katlanılan maliyetlerin, sözleşme sonucunda elde edilecek ekonomik faydadan daha yüksek olduğu taahhütlerdir. FFMS 30'a göre ekonomik açıdan dezavantajlı taahhütlerden kaynaklanması beklenen zararlar, bu zararları yansıtan bir karşılık hesabında muhasebeleştirilir. Karşılık hesaplanırken taahhüde ilişkin teminatlar dikkate alınır. TMS 37'de de ekonomik açıdan dezavantajlı sözleşmeler karşılık ayrılarak ölçülür ve muhasebeleştirilir. Fakat karşılık oluşturulmadan önce söz konusu sözleşmeye dayanan varlıklarda bir zarar durumu varsa öncelikle TMS 36'ya göre bu zararlar muhasebeleştirilir.

5. Sonuç

Faizsiz finans sektörünün Türkiye'de son 5 yılda yaklaşık %30 büyümesi, tüm dünyada FFK'ların toplam hacminin 2023 yılına kadar 3,8 trilyon ABD dolarına ulaşacak olması, sektörün gerek Türkiye'de gerekse dünyada önemini ciddi ölçüde arttırmıştır. Bu kuruluşlara olan ilgi, yatırımcılar açısından da hızla artmaktadır. FFK'ların hazırladıkları finansal tablolar da bu nedenle önem kazanmıştır. Türkiye'de Bankacılık Kanunu'na tabi şirketlerden olan katılım bankaları, finansal raporları hazırlarken BDDK'nın hükümleri gereği TFRS/TMS'yi rehber edinmektedir. Ancak FFK'ların kendilerine özgü birçok farklı işleme sahip olmaları ve bu işlemlere ilişkin gerek UFRS'de gerekse TFRS/TMS'de hükümlerin bulunmaması, bu kuruluşlara özel standartların hazırlanması ihtiyacını doğurmuştur. 1991 yılında kurulan AAOIFI, bu amaçlar doğrultusunda FFK'lara özgü muhasebe ve denetim standartları yayınlamaktadır. Türkiye'de ise KGK, ilk defa 2019 yılında FFK'lar için muhasebe ve denetim standartlarını yayınlamıştır.

Çalışmanın amacı, katılım bankalarının 01.01.2020 tarihinden başlayan hesap dönemlerinde uygulayacakları FFMS'lerin, TMS/TFRS 'deki ortak standartlarla karşılaştırılarak, aralarındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koymaktır. Yapılan analizlerin, FFMS uygulayıcılarına rehberlik edip bu yeni standartlara uyumu kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

Çalışma kapsamında FFK'lara özgü standartlar kapsam dışı tutulmuş, hem TMS/TFRS'de hem de FFMS'de olan standartlar, kapsam ve içerik yönünden incelenmiştir. Kavramsal çerçeve, finansal tablolarda genel sunum ve açıklama, icare, istisna ve alt istisna, yabancı paralı işlemler, bölümlere göre raporlama, konsolidasyon, iştiraklerdeki yatırımlar, gayrimenkul yatırımları, değer düşüklüğü, kredi zararları ve ekonomik açıdan dezavantajlı taahhütler konularında FFMS'nin TMS/TFRS karşısındaki durumu ortaya konmuştur.

Yapılan analizler göstermektedir ki, iki standart seti arasında muhasebe uygulamalarını ve finansal tablo sonuçlarını etkileyecek düzeyde belirgin farklılıklar mevcuttur. Bu durumun temel olarak İslami hassasiyete sahip kişilerin geleneksel yatırımcıdan farklılaşan beklentileri ve geleneksel finans sisteminde yeri olan faiz, paranın zaman değeri gibi uygulamaların, katılım bankalarında yerinin olmamasından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Katılım bankaları, hali hazırda TMS/TFRS' ye göre finansal tablolarını hazırlarken, TMS/TFRS'nin bu kuruluşlara özel işlemler için hükümler içermemesi ve FFMS'nin yayınlanması, gelecekte olası değişikliklerin yaşanacağı beklentisine yol açmıştır.

Çalışmanın, FFMS'de gelecekte oluşacak ihtiyaçları doğrultusunda birtakım değişiklikler yapılabilmesi, TMS/TFRS ile FFMS'nin arasındaki ikiliğin kaldırılarak uyumlaştırılması, uygulayıcılara yönelik yapılacak eğitim programlarının hazırlanması, bağımsız denetim faaliyetlerinin sağlıklı işleyişi gibi hususlarda ilgili kişi ve kurumlara yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışma faizsiz finans muhasebe standartları alanında yapılacak daha geniş kapsamlı ve detaylı çalışmalara öncülük etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada birden fazla standart ana hatlarıyla karşılaştırılıp bir temel oluşturulmuştur. Literatürde bundan sonra yapılacak çalışmalarda standart bazında daha kapsamlı karşılaştırmalar yapılabileceği öngörülmektedir.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Çalışmanın tamamında her iki yazarın katkısı eşit orandadır.

Kaynakça

- Ahmed, H., Ariffin, F. A. T., Karbhari, Y. & Shafii, Z. (2019). Diverse accounting standards on disclosures of Islamic financial transactions. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 32(3), 866-896.
- Ahmed, M. U., Sabirzyanov, R. & Rosman, R. (2016). A critique on accounting for murabaha contract: A comparative analysis of IFRS and AAOIFI accounting standards. *Journal of Islamic Accounting and Business Research*, 7(3), 190-201.
- Ajili, H. & Bouri, A. (2017). Comparative study between IFRS and AAOIFI disclosure compliance: Evidence from Islamic banks in gulf co-operation council countries. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 15(3), 269-292.
- Çetin, A. (2020). Bankacılık kanunu ve AAOIFI kurallarına göre finansal raporların karşılaştırılması ve katılım bankacılığı mevzuat önerisi. *Uluslararası Muhasebe ve Finans Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 73-99.
- Elitaş, C. & Özdemir, S. (2012). TFRS 8 faaliyet bölümleri standardının getirdikleri ve bir bölümsel raporlama uygulaması. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, (3), 37-63.
- İslami Finansal Hizmetler Kurulu (IFSB). (2019). Islamic financial services industry stability report. Erişim Tarihi: 03.10.2019, www.ifsb.org
- İslami Finans Kuruluşları Muhasebe ve Denetim Kurumu (AAOIFI). Erişim Tarihi: 07.10.2019, www.aaofii.com
- Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK). Erişim Tarihi: 13.11.2019, www.kgk.gov.tr
- Karadağ, M. (2018). Kavramsal çerçeve açısından IFRS ile İslami finansal raporlama standartlarının karşılaştırılması. 1. Uluslararası İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı, Karabük Üniversitesi Yayınları, 34, 658-668.

- Latifah, I. N., Asfadillah, C. & Sukmana, R. (2012). History and development of IFRS and AAOIFI and their future challenge. Cambridge Business and Economics Conference, Cambridge, 1-18.
- Mia, M. R., Hasnat, M. A. & Mahjabeen, W. (2016). Mudharabah and musharakah from the accounting perspective by referring to AAOIFI, IFRS and MFRS. IOSR Journal of Business and Management, 18(7), 67-72.
- Örten, R., Kaval, H. & Karapınar, A. (2017). Türkiye muhasebe finansal raporlama standartları uygulama ve yorumları. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Özdemir, O., Demirdöğen, Y. & Oushar, Y. (2019). Faizsiz finans muhasebe standartlarının mali tabloların sunuluşuna etkileri üzerine bir araştırma. İşletme Araştırmaları Dergisi, 11(2), 1151-1171.
- Polat, A. (2009). Katılım bankacılığı: Dünya uygulamalarına ilişkin sorunlar-fırsatlar; Türkiye için projeksiyonlar. İçinde A. Yabanlı (ed.), Finansal yenilik ve açılımları ile katılım bankacılığı (ss. 77-120). İstanbul: TKBB Yayınları.
- Shafii, Z. & Rahman, A. R. A. (2016). Issues on ohe application of IFRS 9 and fair value measurement for Islamic financial instruments. Journal of Islamic Accounting and Business Research, 7(3), 202-214.
- Thomson Reuters. (2018). Islamic finance development report. Erişim Tarihi: 02.10.2019, <https://ceif.iba.edu.pk/pdf/Reuters-Islamic-finance-development-report2018.pdf>
- Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB). Erişim Tarihi: 12.11.2019, www.tkbb.org.tr

EXTENDED SUMMARY

Research Questions & Purpose

Islamic banking system that is Islamic finance rules based and allows the investors alternative forms of finance, has become an important part of the finance sector in the World and so in Turkey in recent years. As a result of this increasing importance, based on Islamic Finance Standards that are applied in many Islamic countries, Islamic Finance Accounting Standards (IFAS) are published by Public Oversight Accounting and Auditing Standards Authority (POA) on 21.05.2019 in Turkey. In this study, it is analyzed that the situation of IFAS against the current Turkey Financial Reporting Standards (TAS/TFRS), as guidance for practices into the Islamic finance institutions and facilitate compliance with these new standards.

Literature Review

The studies in the literature were examined in two separate groups in terms of considering the standards from a holistic perspective and containing specific issues on the basis of standards. There are limited studies comparing IFRS and IFAS standards in general. Latifah et al. (2012: 1-18) studied the history and development of IFRS and IFAS standards. Ajili & Bouri (2017: 269-292) conducted a study on Islamic banks in Gulf Cooperation Council countries. The study aimed to compare IFRS and IFAS and measure the level of compliance. Ahmed et al. (2019: 866-896) examined the legal compliance between IFRS-based Malaysian accounting standards and IFAS. There are also studies comparing IFRS and IFAS standard sets only in terms of certain subjects. Ahmed et al. (2016: 190-201) compared IFRS and IFAS accounting standards in the accounting of murabaha contracts. Mia et al. (2016: 67-72) examined the Mudaraba and Musharaka transactions in terms of IFAS, IFRS and Malaysian Financial Reporting Standards. Shafii & Rahman (2016: 202-214) evaluated two sets of standards as financial investment instruments. Karadağ (2018: 658-668) found that the aims of the conceptual framework were similar in both sets of standards. As a result of the literature review, although there are studies on IFAS and Turkish Islamic Finance Accounting Standards based on them, it has been determined that there are limited studies comparing these standards with IFRS. This study will contribute to the literature as it comprehensively compares IFRS and IFAS.

Methodology

This study is a review article as a content analysis was made by examining IFAS and TAS / TFRS. IFAS consist of 1 conceptual framework and 22 accounting standards. The amendments brought by IFAS have been put forward in the matters that are equivalent in TAS / TFRS and the similarities and differences between the standard sets are explained. In the study, the standards related to contracts and investment instruments specific to Islamic finance such as Mudaraba, Musharakah, Zakat are excluded because they do not have a counterpart in TAS / TFRS.

Results and Conclusions

In the study, significant differences were found between the two sets of standards that would affect the accounting practices and financial statement results. It has been determined that this situation is mainly due to the differing expectations of people with Islamic sensitivity

from traditional investors and the lack of a place in islamic finance for practices such as interest and time value of money, which have a place in the traditional financial system. While Islamic banks are currently preparing their financial statements in accordance with TAS/TFRS, the fact that TAS/TFRS does not contain provisions for transactions specific to these institutions and the publication of IFAS in Turkey has led to the expectation that possible changes will occur in the future. It is thought that the study will guide the relevant persons and institutions in matters such as making some changes in line with the future needs of IFAS was published by POA, harmonizing the duality between TAS/TFRS and IFAS by removing the dichotomy, preparing training programs for practitioners, and healthy functioning of independent audit activities.